

تذریق ایمن

مدرس:

آسیه قاسم پور کارشناس هماهنگ کننده
ایمنی

پاییز ۹۶

مرکز آموزشی درمانی طالقانی

تزریقات یکی از روش های شایع در تجویز دارو ها و مشتقات دارویی می باشد و بدیهی است در صورت عدم رعایت استاندارد های درمانی، خطرات بالقوه و بالفعلی را برارائه کنندگان و مصرف کنندگان خدمات بهداشتی درمانی و نیز جامعه تحمیل می نماید.

تزریقات غیر ایمن می تواند سبب انتقال انواع پاتوژن ها از جمله ویروس

ها، باکتری ها، قارچ ها و انگل ها شده و وقایع ناخواسته ای از جمله آبسه و یا واکنش های توکسیکی را در پی داشته باشد.

استفاده مجدد از سرنگ و سر سوزن بیماران را در معرض عفونت مستقیم (از طریق وسایل آلوده) و یا غیر مستقیم (از طریق ویال دارویی آلوده) قرار می دهد

- تزریقات ایمن به معنای تزریقی است که :
- به دریافت کننده خدمت (بیمار) آسیب نزنند.
- به ارائه کنندگان / کارکنان خدمات بهداشتی درمانی صدمه ای وارد نسازد .
- پسماندهای آن باعث آسیب و زیان در جامعه و محیط زیست نشود .

چرا تزریقات غیر ضروری انجام میشود؟

• تقاضای بیمار:

- بیماران ممکن است به غلط بپندارند که تزریق لازم بوده و موثرتر از درمان خوراکی است
- یا باعث سریعتر بهبودی میشود در حالیکه درمان خوراکی بهترین روش درمان آنها باشد

• تجویز پزشک: به دلایل مختلف مانند

- عدم اطلاع از عوارض تزریقات
- کمبود وقت برای توجیه و توضیح به بیمار
- جلب توجه و رضایت بیمار

- : خط مشی های پیشگیرانه:
- حذف تزریقات غیر ضروری بهترین روش پیشگیری از عفونت های ناشی از تزریقات غیر ایمن است. در برخی از کشور ها ۷۰ درصد تزریقات غیر ضروری محسوب می شوند.
- سایر روش های مؤثر در کاهش خطر انتقال عبارت است از رعایت بهداشت دست، پوشیدن دستکش، به حداقل رسانیدن دست کاری وسایل تیز و برنده منجمله وسایل تزریق ، تفکیک مطلوب و دفع بهداشتی وسایل تیز و برنده از مبدا.

چرا تزریق ایمن مهم است؟

تزریقات نا صحیح راحت تر از مسیرهای تنفسی، خوراکی و یا تماس جنسی عفونت را منتقل میکند. مثل: HBV/HCV/HIV و ...

❖ انتقال میتواند از راههای زیر صورت بگیرد:

- تماس انگشتان با سرسوزن،
- فرورفتن سرسوزن به داخل بدن
- توسط مایعاتی که تزریق میشوند
- یا از طریق سوزن و سرنگی که قبلا مصرف شده.

ایمنی تزریقات با تکیه با محورهای زیر تامین میگردد:

۱. کاهش رفتار پرخطر کارکنان بهداشتی به منظور پیشگیری از جراحات ناشی از وسایل تیز و برنده.
۲. افزایش سطح ایمنی کارکنان در حین کار با وسایل تیز و برنده.
۳. جمع آوری، نگهداری، انتقال و دفع مناسب و بهداشتی زباله های آلوده و پرخطر.
۴. تغییر رفتار و نگرش افراد جامعه و پزشکان نسبت به مقوله تقاضا و تجویز دارو به روش تزریقی.

۱- کاهش رفتار پرخطر کارکنان بهداشتی

- ارتقاء سطح آگاهی و مهارت شاغلین حرفه های پزشکی به منظور:
- پیشگیری از بروز جراحات ناشی از سرسوزن و سایر وسایل تیز و برنده
- اقدامات درمانی و پیشگیرانه اولیه
- واکسیناسیون علیه هیپاتیت ب

۲- افزایش سطح ایمنی کارکنان در حین کار با وسایل تیز و برنده درمانی

- ابزارهایی که ایمنی وسایل تیز و برنده را تضمین میکند نظیر Safety Box و فورسپس جهت جدا نمودن تیغ جراحی از Scalpels در دسترس کاربران باشد.
- وسایل حفاظتی مناسب نظیر دستکش، گان، ماسک، عینک و ... متناسب با وضعیت بیمار و روش درمانی در دسترس باشد.
- برای تزریق از سرنگ AD استفاده شود.

۳- جمع آوری، نگهداری، انتقال و دفع مناسب و بهداشتی زباله های تیز و برنده

- توصیه میشود سرسوزن و سایر اشیاء تیز و برنده مصرفی (لانست، بیستوری و ...) **بلافاصله** پس از مصرف در ظروف جمع آوری ایمن جمع آوری شده و به نحو مطلوب دفع گردند.
- ظروف جمع آوری مستحکم، غیرقابل نفوذ، مقاوم به پارگی و دارای حجم و ابعاد مناسب باشد.
- ظروف جمع آوری به تعداد کافی و ابعاد مناسب در دسترس قرار داشته باشد.

ادامه ۳- جمع آوری، نگهداری، انتقال و دفع مناسب و بهداشتی زباله های تیز و برنده

- ظروف جمع آوری دارای برچسب هشدار دهنده باشد.
- ظروف جمع آوری به اندازه ای پر شوند که بتوان به آسانی و بدون ایجاد خطر، درب این ظروف را بست.
- وجود **Safety Box** در کلیه واحدهای بهداشتی درمانی اعم از بخش خصوصی و دولتی الزامی است.

تغییر رفتار و نگرش اجتماعی

الف: آموزش به منظور تعدیل تجویز دارو از روش تزریقی به روشهای دیگر در برنامه آموزش مداوم جامعه پزشکی.

ب: ارتقا سطح آگاهی جامعه در خصوص خطرات بالقوه ناشی از مصرف دارو به روش تزریقی

ج: برگزاری دوره آموزشهای توجیهی جهت کادر خدماتی پشتیبانی و سایر گروههای درمانی

د: آموزش پرسنل بهداشتی درمانی به منظور اصلاح نگرش جامعه در مورد تقاضای بی مورد تزریقی و عوارض احتمالی آن

موازين تزريقات ايمن:

- محل تميز (مثل اتاق)
- شستشوی دست
- سرسوزن و سرنگ استريل
- ويال و حلال مناسب
- تميز کردن محل تزريق
- جمع آوری صحيح اجسام نوک تيز و برنده
- دفع صحيح ضايعات

سرسوزن و سرنگ استریل

- سرنگ و سوزن استریل باشد. در حال حاضر نوع AD قابل قبول است.
- بسته بندی آن دارای پارگی و صدمه نباشد.
- تاریخ مصرف آن سپری نشده باشد.
- انواع سرنگ به تعداد کافی در دسترس باشد.
- به هیچ قسمت از سوزن قبل و بعد از تزریق دست نزنیم.
- از سرپوشگذاری مجدد سوزن اجتناب کنیم.

سرپوشگذاری با یک دست:

– سرپوش را روی میز قرار دهید. – سرنگ و سرسوزن را در یک دست گرفته و بدون استفاده از دست دیگر داخل سرپوشی که روی میز گذاشته اید قرار دهید.

ویال و حلال مناسب

- برای بازسازی هر واکسن از حلال اختصاصی همان واکسن استفاده کنیم.
- به هنگام بازسازی، واکسن و حلال دارای دمای یکسان باشند. (۲-۸ درجه)
- باری بازسازی هر ویال از یک سرنگ و سوزن استفاده کنیم.
- حجم حلال متناسب با دوز واکسن انتخاب کنیم.
- واکسنهای بازسازی شده را فقط تا ۶ ساعت میتوان استفاده کرد.
- هرگز سوزن را برای کشیدن دوزهای بعدی، داخل ویال نگذارید.

تمیز کردن پوست محل تزریق

- پوست محل تزریق را در صورت کثیف بودن ابتدا با آب و صابون شستشو دهید.

- پوست محل تزریق را با پنبه الکل (۷۰ درصد) به صورت دایره ای ضد عفونی کنید.

- هرگز از پنبه الکل از قبل آماده شده استفاده نکنید.

جمع آوری صحیح اجسام نوک تیز و برنده

- سرنگ و سوزنهای مصرف شده را **همیشه** در Safety Box بیندازید.
- هرگز بعد از تزریق به سرسوزن **دست نزنید** و از سرپوشگذاری مجدد آن اجتناب کنید.
- سرنگ و سوزن را **بلافاصله** بعد از استفاده در Safety Box بیندازید.
- Safety Box را به صورت لبریز **پر نکنید**.
- درب Safety Box های پر شده را قبل از حمل **ببندید**.
- Safety Box پر شده را تا زمان دفع، در یک مکان **مطمئن و خشک و دور از دسترس** کودکان و مردم نگهداری کنید.
- Safety Box پر شده را در دست نگیرید، تکان ندهید، فشار ندهید، بر روی آن نشینید و نایستید.
- فردی که Safety Box پر شده را حمل و نقل میکند آموزش دیده باشد.
- Safety Box پر شده را دوباره **باز و خالی نکنید** یا مورد استفاده مجدد قرار ندهید.

دفع صحیح ضایعات

- برای حفظ جامعه از خطر تماس با ضایعات حاصله از تزریقات

Safety Box پر شده را مطابق دستورالعمل و برنامه ریزی انجام شده دفع نمایید.

تزریق غیر ایمن شامل موارد زیر است:

- روش غلط تزریق
- محل نامناسب تزریق
- داروی اشتباه
- دوز غلط دارو
- دسترسی افراد جامعه به سرنگ و سرسوزن استفاده شده (امحاء نا صحیح)

چه موقع سوزن در دست فرو میرود؟

- کارکنان بهداشتی سرسوزن را سرپوشگذاری مجدد کنند یا در حالیکه سرنگها و سوزنهای مصرف شده در دست دارند راه بروند.
- اگر بیماران بخصوص کودکان وضعیت درستی در مدت زمانی که تزریق انجام میشود نداشته باشند (حرکت کودک، گریه و ...)
- اگر ضایعات تزریق به خوبی جمع آوری نشده باشند و مردم در معرض تماس با این ضایعات قرار بگیرند (مثل سرنگ و سرسوزن مصرف شده)

چرا امحاء صحیح ضایعات تزریق اهمیت دارد؟

ضایعات تزریق میتواند موجب گسترش بیماریهایی شود
که شما با تلاش زیاد آنها را کنترل کرده اید.

• خطرات بهداشتی

• خطرات زیست محیطی

روشهایی از بین بردن Safety Box های پر شده

➤ زباله سوز

➤ سوزاندن در ظروف استوانه ای فلزی

➤ سوزاندن در فضای آزاد در یک گودال

➤ دفن بهداشتی در گودال

روشهای پیشگیری از فرو رفتن سوزن در دست (به حداقل رساندن حمل و نقل تجهیزات تزریق)

- ❖ وسایل تزریقات را در نزدیکی فردی که خدمات دریافت میکند قرار دهیم. سرنگ و سرسوزن را فوراً پس از تزریق داخل آن بیندازیم.
- ❖ سرسوزن را مجدداً سرپوشگذاری نکنیم. (در صورت نیاز با روش یک دست)
- ❖ هرگز سوزن را از سرنگ جدا نکنید.
- ❖ هرگز سرنگ و سرسوزن مصرف شده را در اطراف محل تزریق یا محل کار جابجا نکنیم.
- ❖ هنگامیکه برای تزریق آماده شدیم دارو را داخل سرنگ بکشیم و تزریق کنیم.

اقدامات پیشگیرنده از بروز جراحات و صدمات

✿ ترجیحا انواعی از ویالها استفاده شوند که نیاز به تیغ اره نداشته باشند. در صورت نیاز به تیغ اره، ویال در داخل یک محافظ مثل PAD گرفته شود.

✿ پس از تزریق از گذاردن درپوش سرسوزن اکیدا خودداری نمایید مگر در شرایط خاص مثل اخذ نمونه برای کشت و ...

✿ از شکستن و یا خم کردن سرسوزن قبل از دفع خودداری نمایید.

❖ در موارد ضروری جهت گذاشتن درپوش سرسوزن، از وسیله مکانیکی جهت ثابت نگه‌داشتن سرپوش استفاده کنید و یا از روش درپوشگذاری با یک دست این کار را انجام دهید.

❖ جهت حمل وسایل تیز و برنده از ریسور استفاده نمایید و از حمل وسایل مزبور در دست و یا جیب لباس کار خودداری نمایید.

❖ از دست به دست نمودن وسایل تیز و برنده (بیستوری، سرسوزن و ..) اجتناب کنید.

✱ احتیاطات عمومی در حین انجام هرگونه اقدام درمانی که

احتمال آلودگی با خون و سایر ترشحات بدن وجود دارد:

۱. در صورتیکه بریدگی و یا زخمی در دستها وجود دارد،

بایستی از دستکش استفاده نمود و موضع با پانسمان

ضد آب پوشانده شود.

۲. جهت حفاظت از کارکنان بهداشتی درمانی در قبال

آلودگی با خون و یا ترشحات بدن، استفاده از پیش بند

پلاستیکی یکبار مصرف ضروری است.

۳. در صورتیکه احتمال پاشیده شدن خون و یا قطعاتی از نسوج و یا مایعات آلوده به چشم و غشاء مخاطی وجود دارد استفاده از ماسک و عینک ضروری است.

۴. در صورتیکه بیمار دچار خونریزی وسیع است، استفاده از گان ضد آب ضروری است.

۵. در صورتیکه کارکنان دچار اگزما و یا زخمهای باز میباشند معاینه پزشک جهت مجوز شروع فعالیت در بخش ضروری است.

بر محمد و آل محمد صلوات